

V Bruselu dne 27.6.2013
COM(2013) 468 final

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

o přidané hodnotě makroregionálních strategií

{SWD(2013) 233 final}

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

o přidané hodnotě makroregionálních strategií

1. Úvod

Makroregionální koncept vzešel z touhy po kolektivní reakci na zhoršení životního prostředí v oblasti Baltského moře a přání přistupovat k výzvám a možnostem tohoto regionu v rámci společně dohodnutého postupu. To vedlo ke vzniku strategie EU pro region Baltského moře (EUSBSR) přijaté v roce 2009. Strategie EU pro Podunají (EUSDR) byla přijata v červnu 2011 a Evropská rada vyzvala Komisi, aby do konce roku 2014 na základě hodnocení tohoto konceptu předložila strategii EU pro jadransko-jónský region.¹ Přínos tohoto přístupu zvažují i další regiony.

Cílem je koordinovaný postup při řešení záležitostí, které se lépe řeší společně, než jednotlivě. Uvedené dvě strategie usilují o odstranění překážek bránících rozvoji a o uvolnění potenciálu daných regionů. Snaží se zasadit jednotlivé problémy do mnohostranného kontextu a oslovit i sousední státy nacházející se mimo stávající hranice EU a navázat s nimi rovnocennou spolupráci. Tento přístup nabádá zapojené strany k tomu, aby překonaly nejen hranice svých států, ale i překážky, jež jim brání ve strategičtějším a nápaditějším nazírání stávajících možností.

Účelem makroregionální strategie je spustit nové projekty a iniciativy a vytvářet tak smysl pro společnou odpovědnost. Jedná se o důležité inovace v oblasti územní spolupráce a soudržnosti. Tento přístup – stavějící na tradici spolupráce, která vznikla na základě iniciativ Společenství, jako například INTERREG² – musí být nicméně posuzován podle výsledků a úspěchů měřených v porovnání s vynaloženým úsilím. Zatímco samotný přístup se těší jisté oblibě, jeho provádění je náročné, a má-li být přidané hodnoty dosaženo co nejúčinnějším a nejudržitelnějším způsobem, je třeba způsob provádění zlepšit.

1.1 Účel zprávy

Rada požádala Komisi, „aby objasnila koncepci makroregionálních strategií, vyhodnotila jejich přidanou hodnotu a do června roku 2013 předložila Radě a Evropskému parlamentu výsledky“.³

Tato zpráva:

- objasňuje koncepci,
- vyhodnocuje přidanou hodnotu stávajících makroregionálních strategií,
- přináší doporučení pro další činnost.

V potaz jsou brány dosavadní výsledky, a to jak úspěchy, tak i těžkosti, na pozadí celkového politického rámce EU, včetně strategie Evropa 2020 a stávající územní perspektivy uvedené nyní ve smlouvách.

1.2 Metoda hodnocení⁴

Tato zpráva vychází z řady zdrojů, včetně:

¹ Závěry Evropské rady z 13. až 14. prosince 2012, bod 26.

² Nyní programy evropské územní spolupráce.

³ Závěry Rady pro obecné záležitosti ze dne 13. dubna 2011, bod 20.

⁴ Veškeré zdroje jsou dostupné na internetových stránkách EUSBSR a EUSDR.

- zpráv Komise o EUSBSR a EUSDR a následných závěrů Rady a sdělení o EUSBSR z března 2012,
- rozsáhlého průzkumu provedeného mezi více než stovkou klíčových zúčastněných stran,
- nezávislého posouzení externích odborníků,
- přehledu relevantní odborné literatury a literatury věnované rozvoji politiky.

Doporučení pozorovatelů:

- vzhledem k tomu, že obě stávající makroregionální strategie jsou relativně nové, je jejich dopad stále těžko posouditelný a je třeba ho měřit ve střednědobém až dlouhodobém horizontu,
- je třeba rozlišovat mezi hodnotou celkové koncepce a jednotlivými problémy souvisejícími s jejím prováděním.

2. Koncepce makroregionální strategie

Makroregionální spolupráce vychází z celé řady prvků: společná identita sdílená v daném regionu, touha po společném strategickém plánování a ochota slučovat zdroje.

V současné době probíhá konsolidace prvotních definic⁵ v rámci nařízení o společných ustanoveních pro období 2014–2020⁶, které uvádí, že makroregionální strategie:

- 1) je integrovaný rámec týkající se členských států a třetích zemí nacházejících se v téže zeměpisné oblasti,
- 2) řeší společné výzvy,
- 3) využívá výhod zesílené spolupráce za účelem hospodářské, sociální a územní soudržnosti.

Evropský parlament a Rada by měly makroregionální strategii podporovat.

Koncepce v sobě rovněž zahrnuje principy:

- *integrace* – cíle by měly být zasazeny do stávajících politických rámců (EU, regionálních, celostátních, místních a předvstupních), programů (EU, programů pro jednotlivé země, programů územní spolupráce, odvětvových programů) a finančních nástrojů,
- *koordinace* – nemělo by docházet k dělení politik, strategií a zdrojů financování, ať už podle odvětvových politik, aktérů nebo různých složek státní správy,
- *spolupráce* – země, stejně tak jako odvětví, by měly vzájemně spolupracovat napříč regionem a změnit způsob myšlení tak, aby nápady na rozvoje regionu nahlížely z vnější, nikoliv vnitřní perspektivy,
- *víceúrovňová správa* – různí tvůrci politik by měli lépe spolupracovat bez toho, aniž by vytvářeli nové úrovně rozhodovacího procesu,
- *partnerství* – členské a nečlenské státy EU spolu mohou spolupracovat na základě společného zájmu a úcty.

Cíle se liší v závislosti na potřebách dotyčného regionu. Přednost by však měla být dána tématům se strategickým významem, která ve vztahu k horizontálním politikám Společenství,

⁵ Např. Makroregionální strategie v Evropské unii (září 2009). http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/baltic/pdf/macoregional_strategies_2009.pdf.

⁶ Návrh společných ustanovení pro Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a Evropský námořní a rybářský fond. KOM(2011) 615 v konečném znění, pozměněný.

a zejména ve vztahu ke strategii Evropa 2020, přinesou skutečnou přidanou hodnotu. Vzhledem k tomu, že země mají v různých fázích vývoje různé priority, je třeba zohlednit jak výzvy, tak příležitosti:

- *výzvy*, je-li zásadní intenzivnější spolupráce (např. problematika životního prostředí, klimatu nebo propojení),
- *příležitosti*, je-li intenzivnější spolupráce ve společném zájmu, zahrnuje-li společné iniciativy, vytváření sítí, sdílení zkušeností a sdružování finančních prostředků (např. výzkum, inovace, podnikání, budování kapacit).

Tento duální aspekt je obsažen v závěrech Rady z června 2012⁷, které tento přístup podporují, jelikož prohlubuje vnitřní trh EU a konkurenceschopnost, usnadňuje provádění integrované námořní politiky (zejména „modrého růstu“) a zabývá se také sdílenou problematikou znečištění a chybějícím propojením infrastruktury. Tyto strategie navíc mohou být využity k mobilizaci společných snah v oblasti inovací, řešení klimatických otázek, řízení rizik, otázek bezpečnosti a cestovního ruchu.

3. Přidaná hodnota makroregionálních strategií

Obě stávající makroregionální strategie fungují bez jakéhokoli dodatečného financování z evropských zdrojů, nových orgánů a nové legislativy. To si vyžádalo větší soudržnost mezi zdroji, strukturami a politikami. Strategie vytvořily pracovní struktury okolo prioritních oblastí, jež byly vybrány v rámci konzultací směřujících zdola nahoru, přičemž každá oblast, kterou si zúčastněné země, regiony nebo organizace zvolily, měla politické vedení a Komise proces podporovala jako zprostředkovatel.

3.1 Výsledky z hlediska projektů, činností, rozhodnutí a sítí

Zprávy o provádění EUSBSR a EUSDR zdůrazňují, že makroregionální strategie přispěly ke vzniku nových projektů nebo představovaly impuls pro již existující nadnárodní projekty. Jen počet vlajkových projektů v oblasti Baltského moře přesáhl stovku a vznikla zde rovněž řada návazných projektů, zatímco EUSDR zvažuje více než 400 projektů za celkem 49 miliard EUR, z nichž 150 se již provádí.

Projekty

– Stav Baltského moře se zlepšuje, problematika obsahu živin je řešena v rámci projektů jako CleanShip (který snižuje znečišťování z plavidel) nebo projektů, které postupně odstraňují fosfáty obsažené v pracích prostředcích, zatímco projekt BALTFISH přispívá k lepší spolupráci v oblasti řízení rybolovu.

– V oblasti Podunají představuje závažný problém předcházení záplavám, které řeší projekty jako DANUBE FLOODRISK, jež nabízí společnou databázi a vytváření povodňových map.

– Zlepšení elektronické infrastruktury: v Podunají byly spuštěny projekty 7. rámcového programu, jejichž cílem je usnadnit výzkumným pracovníkům přístup k moderním počítačovým službám.

– Jako součást adaptačních strategií pro Podunají a oblast Baltského moře jsou orgány členských států společně plánovány aktivity související se změnami klimatu, např. v rámci projektu BALTADAPT.

Makroregionální přístup rovněž usnadňuje vytváření sítí a společné iniciativy.

⁷ Závěry Rady pro obecné záležitosti ze dne 26. června 2012, bod 7.

Společné iniciativy

- BONUS – program výzkumu a vývoje v oblasti Baltského moře podporuje spolupráci v oblasti čistých technologií a ekologických inovací.
- Malé a střední podniky jsou podporovány prostřednictvím Podnikatelského fóra Podunají.

Tento přístup rovněž usnadňuje přijímání politických rozhodnutí na kolektivní úrovni. Například splavnost dunajských vodních cest se zlepšuje díky ministerskému prohlášení o údržbě vodních cest z července 2012, nebo díky nedávné dohodě mezi Rumunskem a Bulharskem o sdílení zařízení.

3.2 Zlepšení rozvoje politik

Makroregionální strategie poskytují regionální stavební kameny pro celounijní politiku a směřují vnitrostátní přístupy k soudržnějšímu provádění na úrovni EU. Makroregionální činnosti mají dopad zejména na integrovanou námořní politiku, transevropskou dopravní síť (TEN-T), transevropskou energetickou síť (TEN-E) a spolupráci v oblasti civilní ochrany. Dle zprávy odborníků týkající se životního prostředí makroregionální strategie obecně podporují provádění směrnic EU⁸.

Přínosy v oblasti propojení

- Dochází k rozvoji makroregionální perspektivy pro plánování investic do infrastruktury v rámci TEN-T, např. projekt „Výhled Pobaltí v oblasti dopravy“, který poskytuje analytickou/plánovací podporu.
- Model trhu s plynem pro Podunají podporuje plánování projektů v oblasti infrastruktury a odstraňování technických a dalších překážek na mezinárodním trhu s cílem zabezpečit dodávky plynu.

Ačkoli průzkum provedený mezi klíčovými stranami zapojenými do EUSBSR a EUSDR rovněž ukázal, že makroregionální přístup může sloužit jako pobídka k mobilizaci různých evropských, regionálních a celostátních politik, zúčastněné strany zdůrazňují, že v tomto případě je třeba více času a úsilí, přičemž respondenti v rámci EUSBSR byli v tomto ohledu pozitivnější (více než 55 %) než respondenti z Podunají (33 %), pravděpodobně proto, že program byl spuštěn dříve.

Integrace evropských zájmů do vytváření národních politik

- Cíle EUSDR ohledně říční dopravy jsou součástí nového rakouského hlavního plánu dopravy.
- Estonská strategie pro biotechnologie převzala severské inovace v oblastech zdraví a vědy o živé přírodě, které se do Pobaltí rozšířily v rámci projektu ScanBalt Bioregion, a díky propojení se sousedními státy vytvořila dostatečné kritické množství.

3.3 Zlepšení efektivity nákladů

Schopnost plně využít finanční zdroje je v období omezených rozpočtů důležitá. Makroregionální přístup pomáhá sblížit programy EU tak, aby společně usilovaly o naplnění hlavních sdílených cílů. Nedostatek dodatečných evropských finančních zdrojů také nutí prováděcí orgány k aktivnějšímu vyhledávání prostředků. Výsledkem je:

⁸ Á. Kelemen. *Assessing the added value of macro-regional strategies – Environment*. (Hodnocení přidané hodnoty makroregionálních strategií – životní prostředí.) 2013.

- dialog o financování Podunají (propojování projektů a finančních prostředků, setkávání navrhovatelů projektů se zástupci bank, mezinárodních finančních institucí a programů financování),
- nástroj EUSBSR pro počáteční kapitál (malé finanční prostředky, které pomohou rozvinout projekt do stadia, kdy lze zažádat o úvěry nebo granty).

Dostupné zdroje jsou zaměřeny na vyšší priority: „Švédsko či Finsko v oblasti Baltského moře nebo spolková země Bádensko-Württembersko v Podunají k provádění iniciativ v rámci makroregionálních strategií mobilizovaly vlastní prostředky“⁹. Zapojen je i soukromý sektor, ať už prostřednictvím organizace Baltic Development Forum, nebo např. v rámci odstraňování vraků plavidel z Dunaje, Sávy a Tisy.

Tyto strategie rovněž podněcují ke sdílení finančních prostředků: „z hlediska finančního inženýrství je v makroregionech značný prostor pro investice do zakládání podniků a vytváření fondů rizikového kapitálu, jelikož několik zemí [...] má dostatečné množství životaschopných začínajících podniků nutných pro udržení specializovaných fondů [...] a daný makroregion tak může poskytnout dostatečné kritické množství“¹⁰.

3.4 Větší integrace a spolupráce

Většina dotazovaných zúčastněných stran se domnívá, že tento proces zlepšuje stávající mechanismy spolupráce (více než 60 %) a posiluje spolupráci mezi zúčastněnými zeměmi (více než 75 %). Političtí představitelé rovněž zdůrazňují širší aspekty integrace¹¹.

Stejně důležitá je i skutečnost, že strategie přispívají k větší spolupráci jednotlivých vnitrostátních orgánů. Dotazovaní respondenti, stejně tak jako nezávislé posudky a odborná literatura, vyzdvihují integrované přístupy k záležitostem makroregionálního významu. EUSBSR například „umožnila meziodvětvový přístup k problematice životního prostředí. To pomohlo při řešení problémů v případech, kdy Helsinská komise (HELCOM) zabývající se problematikou životního prostředí dříve nebyla schopna regulovat zájmy různých odvětví (např. zemědělství) s nepřímým dopadem na životní prostředí (eutrofizace)“¹².

Větší koordinace

– V Podunají dochází k lepšímu propojení stávajících iniciativ, jako například Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje (ICPDR), Energetického společenství, Mezinárodní organizace pro migraci a iniciativy Černomořská synergie.

– V oblasti Baltského moře dochází k nárůstu spolupráce mezi Severní dimenzí (SD), CBSS, Severskou radou ministrů a dalšími platformami, které společně mobilizují své struktury jako například VASAB pro koordinaci územního plánování nebo partnerství Severní dimenze pro dopravu a logistiku.

– V oblasti Baltského moře dochází ke spolupráci v oblasti scénářů závažných nebezpečí, zatímco v Podunají dochází k větší koordinaci postupů v případě ohrožení bezpečnosti (např. organizovaným zločinem).

3.5 Řešení regionálních nerovností a prosazování územní soudržnosti

⁹ A. Reid. *Do macro-regional strategies boost innovation and competitiveness?* (Přispívají makroregionální strategie k nárůstu inovací a konkurenceschopnosti?)

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Např. kancléřka Merkelová na výročním fóru EUSDR v roce 2012, prezident Ilves na ministerské konferenci o EUSBSR v roce 2009.

¹² Á. Kelemen. Tamtéž.

Více než 60 % dotazovaných respondentů, stejně tak jako i pozorovatelé z akademických kruhů¹³, vnímají strategie jako nástroj ke zvýšení sociální, ekonomické a územní soudržnosti. Evropský parlament uvádí, že by se „rovněž mohly stát účinnými nástroji ke zjišťování a odstraňování regionálních nerovností a pro podporu konvergence mezi evropskými regiony“¹⁴.

3.6 Prosazování víceúrovňového řízení

Makroregionální přístup může fungovat jen tehdy, existuje-li mezi regionálními, celostátními a místními úrovněmi silná spolupráce při společném plánování a financování. Vzhledem k široké škále účastníků dochází k posilování víceúrovňové správy jakožto součásti politiky soudržnosti. Zapojena je i občanská společnost a přístup je založen na obsáhlých konzultacích směřujících zdola nahoru. Několik regionů a (v případě EUSBSR) regionálních organizací plní roli koordinátora.

3.7 Zlepšení spolupráce se sousedními zeměmi

Tyto dvě strategie pomáhají zlepšit spolupráci se sousedními zeměmi. Rusko, ačkoliv není součástí samotné strategie, v rámci EUSBSR souhlasilo s řadou společných projektů. Aktivně se zapojily i Norsko a Island, a to zejména v oblastech logistiky a sociálních otázek. EUSDR se účastní nečlenské země s různými vyhlídkami na členství a strategie usnadňuje přípravu kandidátských zemí a potenciálně kandidátských zemí. Téměř 80 % respondentů v rámci EUSDR uvedlo, že tato strategie zlepšila jejich spolupráci se sousedními zeměmi a slouží jako platforma pro budoucí spolupráci. Možnost seznámit se s evropskými politikami a procesy v rámci společných činností by rovněž měla být součástí budoucí činnosti.

4. Získané poznatky a přetrvávající problémy

Je-li přidaná hodnota strategií zjevná, je i nadále nezbytné zlepšit metody provádění.

- **Volba správných cílů**

Cíle každé strategie jsou na základě konzultací rozděleny do prioritních oblastí a mohou být přezkoumány, jak k tomu nedávno došlo v rámci EUSBSR. Většina dotazovaných respondentů se domnívá, že cíle EUSBSR a EUSDR řeší hlavní výzvy (více než 80 %), méně jich je ale přesvědčeno, co se týče počtu prioritních oblastí (60 % se domnívá, že počet je přiměřený, 26 % neví, 14 % se domnívá, že prioritních oblastí je příliš mnoho); celkově je tento problém zásadnější u EUSBSR, která má více prioritních oblastí.

- **Zachování politické angažovanosti**

Vysoká míra politických závazků byla patrná v počátečních výzvách k vytvoření strategií, v závěrech Rady a v projevech na významných akcích, např. na výročních fórech. Přestože tato skutečnost je důležitá¹⁵, dotazovaní respondenti se domnívají, že ve skutečnosti tyto závazky nejsou vždy naplněny. Odpovědi ukazují, že názory se liší v závislosti na zemi, instituci a na různých úrovních rozhodovacího procesu: 38 % souhlasí, že míra politické angažovanosti je vysoká, 30 % nesouhlasí a 32 % neví, přičemž v případě EUSBSR jsou odpovědi méně pozitivní než v případě EUSDR a „zasvěcené osoby“ obeznámené se strategiemi jsou méně přesvědčeny než „osoby nezasvěcené“.

¹³ A. Dubios, S. Hedin, P. Schmidt, J. Sterling. *EU macro-regions and macro-regional strategies*. (Evropské makroregiony a makroregionální strategie.) Nordregio, 2009.

¹⁴ Evropský parlament, zpráva o optimalizaci úlohy územního rozvoje v politice soudržnosti (prosinec 2012).

¹⁵ K. Böhme. *Added value of macro regional strategies: A governance perspective*. (Přidaná hodnota makroregionálních strategií: Perspektiva správy.) 2013.

- **Financování**

Ačkoliv sladění financování má značný potenciál, EUSBSR a EUSDR byly spuštěny uprostřed finančního období, díky čemuž bylo někdy problematické sladit strategie se stávajícími politikami a programy. Možnost použití úvěrů byla omezena kvůli úrovni zadlužení.

Téměř 50 % dotazovaných respondentů nesouhlasí s tvrzením, že „se úspěšně podařilo sladit tvorbu politik a financování s cíli“, ačkoliv odpovědi týkající se EUSBSR jsou pozitivnější, zřejmě v důsledku dřívějšího začátku. V nečlenských zemích jsou i nadále překážkou nedostatečné finanční zdroje.

Ze zkušeností vyplývá, že hlavním zdrojem financí jsou programy evropské územní spolupráce. Při provádění tohoto přístupu by nicméně měly být mobilizovány všechny politiky a programy, včetně konkrétních programů pro jednotlivé země, stejně tak jako soukromé zdroje, podpora od finančních institucí (např. Evropské investiční banky) atd. Má-li makroregionální přístup uspět, musí být začleněn do plánování na období 2014–2020, a to prostřednictvím přímých odkazů v dohodách o partnerství, jakožto i v programech. K tomu je zapotřebí, aby všechna ministerstva usilovala o rozvoj pozitivního investičního klimatu. Cenným pokrokem, zejména pro nečlenské země, je kombinace grantů a úvěrů, poskytovaných například investiční facilitou pro západní Balkán.

Tento přístup by měl obecně zvýšit dopad všech dostupných finančních prostředků, posílit provádění stávajícího *acquis* a zlepšit využití stávajících struktur.

- **Organizace a řízení**

Průzkum potvrdil, že makroregionální strategie zůstávají pro příslušné vnitrostátní orgány výzvou. Mezi obtíže patří nedostatek lidských zdrojů, střídání zaměstnanců a nedostatečné znalosti. Vzhledem ke snižování počtu zaměstnanců a výdajů na cestování je účast na častých setkáních (např. řídicí skupiny pro prioritní oblasti EUSDR) ne vždy dostatečná.

Pozorovatelé si složitosti struktur všimli. Volají proto po „posílení vedení, které pomůže zachovat nezbytně nutnou intenzitu a odhodlání, přičemž větší zaměření by mohlo pomoci zjednodušit prováděcí mechanismy“¹⁶.

Dotazovaní respondenti rovněž vyzývají k zlepšení výměny zkušeností mezi jednotlivými makroregiony i v rámci nich a chtějí zlepšit spolupráci mezi všemi úrovněmi řízení.

- **Měření pokroku**

Pokrok se dá měřit dle ukazatelů. EUSDR i EUSBSR mají vytyčené cíle na strategické úrovni. Na nastavení ukazatelů pro úroveň prioritní oblasti/horizontálních opatření by se dle předpovědí mělo pracovat v roce 2013.

Jedná se o náročný úkol, jelikož pokrok měřený ukazateli závisí na faktorech, jež se netýkají výlučně strategií a jejich konkrétní přínos je tak jen těžko změřitelný. Programové cíle a ukazatele by měly být v souladu s činností na strategické úrovni.

EUSDR a EUSBSR navíc používají odlišné přístupy (první funguje hlavně na všeobecné úrovni, druhá klade větší důraz na detaily a místní přínosy). Je však nutné v práci pokračovat: zatímco dohodnuté ukazatele a cíle mají význam pro správné směřování úsilí, pokrok by měl být vnímán i z hlediska vytvořených sítí, úspěšně realizovaných projektů a zlepšení integrace a spolupráce.

5. Další postup – doporučení

¹⁶ Tamtéž.

5.1 Využití plného potenciálu strategií

Má-li být využito potenciálu tohoto přístupu, bude zásadní následující:

- všichni účastníci musí chápat makroregionální strategie ve svém regionu jako horizontální zodpovědnost svých vlád jako celku,
- všichni partneři se musí chopit příležitosti financování, která se jim nabízí začleněním přístupu do nové generace předpisů, zejména do dohod o partnerství a operačních programů, aby se uplatnila zásada začleňování přístupu do všech rozhodnutí („začleňování“),
- nové programy (program pro dunajskou oblast a jihovýchodní bránu) a stávající nadnárodní programy (program pro oblast Baltského moře) musí být plně využity, a totéž platí i pro nástroje jako evropská seskupení pro územní spolupráci (ESÚS) a integrovaná územní investice. V rámci úzké spolupráce s programem INTERACT by mělo docházet k výměně osvědčených postupů,
- operační problémy jednotlivých orgánů by měly být řešeny pomocí kompetentních zaměstnanců a odpovídajících zdrojů. Mělo by se plně využít moderních komunikačních prostředků, aby se tak předešlo zbytečné zátěži a cestování,
- soudržnost a důvěryhodnost makroregionální spolupráce musí být pravidelně přezkoumávána příslušnými radami pro daná odvětví a v rámci *ad hoc* ministerských setkání věnovaných konkrétním tématům. Důležité je i neustálé zapojení veřejnosti,
- sledování a hodnocení přístupu by se mělo zakládat na realistických ukazatelích a cílech, jako i na přehledu činností v rámci prioritních oblastí,
- existují-li obavy týkající se výkonnosti nebo významu, mělo by se pro danou prioritu zavést ustanovení o skončení platnosti, s možností snížit počet prioritních oblastí nebo změnit jejich zaměření,
- větší pozornost by měla být věnována zprostředkování cílů a úspěchů strategií a měl by být zachován na začátku přijatý přístup zdola nahoru.

5.2 Vedení v regionech a úloha Komise

Klíčem k budoucnosti bude silnější vedení, prosazování větší zodpovědnosti v dotčených regionech, zajištění jasného rozhodovacího procesu a větší viditelnosti. Komise bude i nadále hrát klíčovou roli, její podpora ale musí být lépe vyvážená účinným vedením v dotčených regionech.

Komise navrhuje, aby se přezkumný proces dokončil do výročního fóra stávajících strategií v roce 2014. V rámci tohoto procesu by měla být zvážena praktická zlepšení a také možnosti, jak zlepšit politické vedení. Vzhledem k tomu, že stadia jednotlivých strategií se liší a strategie rovněž vycházejí z různých základů, pokrok bude zjevně v každém případě jiný. Následující body jsou však důležité:

- V souladu se stávajícími regulačními návrhy mohou nadnárodní programy v budoucnu hrát významnější úlohu při podpoře provádění. Příležitosti se rovněž mohou nabízet v rámci ESÚS.
- Stávající systémy řízení strategií (PAC, NCP) se v současnosti teprve zavádí. Hlasy volající po zjednodušení by proto měly vzít v potaz možné zpoždění zapříčiněné změnami.
- Členské státy a partnerské země by měly zvážit, jak převzít větší zodpovědnost za strategie a jak vhodně zareagovat na výzvy volající po jasnějším vedení. Při rozhodování by měly vzít v potaz problematiku legitimacy, odpovědnosti a kontinuity.

- Komise strategie zjednodušuje, zajišťuje soudržnost a kontinuitu a dbá i na jasný rozměr EU a přidanou hodnotu. Její zdroje jsou však omezené a je třeba zvážit opatření, která by jí umožnila vykonávat příslušnou úlohu.
- Zvážit by se měl i potenciál pro zapojení veřejnosti a dalších institucionálních fór EU do řízení strategií.

5.3 Nové strategie

Při úvahách o spuštění jakékoliv nové makroregionální strategie EU by se mělo zohlednit následující:

- Nové iniciativy by měly být spuštěny jen tehdy, existuje-li konkrétní potřeba zlepšit spolupráci na vysoké úrovni. Tyto iniciativy by měly mít pro makroregiony strategický význam a měly by se promítnout do omezeného počtu dobře definovaných cílů s vhodným souborem ukazatelů na měření pokroku. Společné výzvy (zhoršování životního prostředí, přizpůsobení se klimatickým změnám, důsledky přírodních katastrof a katastrof zapříčiněných lidským faktorem, chybějící propojení, nápadné rozdíly v příjmech) a/nebo příležitosti (založení nových výzkumných sítí, rozšiřování trhů, modernizace správy) by měly být zřejmé, stejně tak jako dohodnutá zeměpisná oblast. Jedná se tedy o přístup, který by se měl využít jen za určitých okolností, kdy je vhodné zapojení EU a kdy jsou upevňovány její stávající horizontální politiky.
- Musí existovat ochota přenést politické závazky i do roviny správní podpory. Jen v tomto případě budou vyhlídky na úspěch dobré.
- Makroregionální přístup a přístup strategie pro mořské oblasti mají podobné cíle. EUSBSR v sobě spojuje charakteristiky obou, zatímco makroregionální strategie pro jadransko-jónskou oblast by mohla jako jednu ze svých hlavních položek využít již přijatou námořní strategii¹⁷.
- Stávající makroregiony zřejmě dosud nevyčerpaly všechna možná paradigmat. Lze si snadno představit regionální spolupráci inspirovanou tímto modelem, ale bez účasti Komise, nebo spolupráci založenou výhradně na nadnárodním programu. Ti, kdo usilují o prohloubení spolupráce a integrace, by měli hledat řešení, které bude v jejich situaci nejvhodnější.

Makroregionální strategie EU by měly prokázat zejména přidanou hodnotu na úrovni EU, jako například lepší prosazování právních předpisů EU v oblasti životního prostředí nebo výrazně větší investice do propojení EU nebo kritického množství pro inovace.

6. Závěry

Obě stávající makroregionální strategie prokázaly svůj přínos jak strategický, tak politický. Výsledky se již jasně projevily v oblasti projektů a jednotnější tvorby politiky, ačkoliv oblasti provádění a plánování nezbytně potřebují další zlepšení. Pro dokončení přezkumného procesu v roce 2014 má zásadní význam problematika vedení.

Komise vyzývá Parlament a Radu, aby schválily doporučení obsažená v této zprávě.

¹⁷ COM(2012) 713 „Námořní strategie pro Jaderské a Jónské moře“.